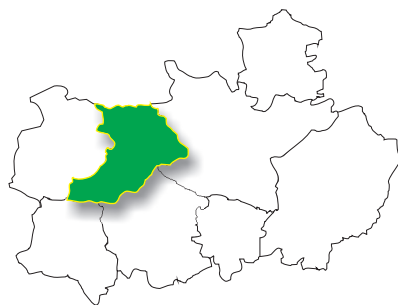

GMINA RUDA MALENIECKA

PODSTAWOWE INFORMACJE O GMINIE

POŁOŻENIE

Gmina Ruda Maleniecka położona jest na północno-zachodnim skraju województwa świętokrzyskiego na terenie powiatu koneckiego:

- ✓ od północy graniczy z gminą Żarnów, (powiat Opoczno, województwo łódzkie),
- ✓ od wschodu z gminą Końskie,
- ✓ od zachodu z gminą Falków,
- ✓ od południa z gminami: Radoszyce i Słupia.

Pod względem geograficznym znajduje się w obrębie makroregionu Wyżyny Kielecko-Sandomierskiej i Wyżyny Przedborskiej.

Powierzchnia gminy wynosi 110 km².

Najwyższy punkt na obszarze gminy stanowi wzniesienie Księża Góra -289,44 m n.p.m., najniższy położony jest w dolinie rzeki Czarnej Koneckiej na granicy z gminą Falków -199 m n.p.m..

GLEBY

Gleby Gminy Ruda Maleniecka są mało zróżnicowane - bielcowe i pseudobielcowe. Zajmują one ponad 50% użytków rolnych. Ważną rolę na obszarze gminy odgrywiają gleby pochodzenia organicznego, reprezentowane przez torfy i gleby murszowe, wytworzone w dolinach rzecznych pod wpływem silnego i długotrwałego uwilgotnienia.

Użytki rolne zajmują obszar 4 147 ha. Przede wszystkim uprawia się ziemniaki, żyto, owies, pszenżyto, warzywa i owoce. Hoduje się także bydło oraz trzodę chlewną, konie, owce i kozy.

LUDNOŚĆ I MIEJSCOWOŚCI

W gminie znajduje się 18 sołectw zamieszkiwanych przez 3533 osoby. Gęstość zaludnienia wynosi 32 osoby na 1 km². Poniżej przedstawiono ilość mieszkańców zamieszkujących poszczególne wsie: Cis - 93, Cieklińsko -93, Dęba - 293, Kolonia Dęba - 110, Hucisko - 123, Koliszowy - 336, Kołoniec - 202, Lipa - 390, Machory - 111, Maleniec - 97, Młotkowice - 378, Ruda Maleniecka - 617, Strzęboszów - 68, Szkucin - 204, Tama - 25, Wyszyna Falkowska - 184, Wyszyna Machorowska - 88, Wyszyna Rudzka - 121.

SZKOLNICTWO I PLACÓWKI KULTURY

- ✓ Publiczna Szkoła Podstawowa oraz Publiczne Gimnazjum w Rudzie Malenieckiej, tel.: (0-41) 373-12-28. Przy Gimnazjum i Szkole Podstawowej w Rudzie Malenieckiej znajduje się hala sportowa, z której mogą korzystać uczniowie szkół, jak również mieszkańcy okolicznych wiosek z terenu gminy,

- ✓ Szkoła Podstawowa w Lipie, tel. (041) 373 30 05,
- ✓ Przedszkole w Rudzie Malenieckiej, tel. (041) 373 15 35,
- ✓ Biblioteka Publiczna w Rudzie Malenieckiej, tel. (041) 373 12 23.

KOMUNIKACJA

Na terenie gminy Ruda Maleniecka znajduje się stosunkowo dobra sieć dróg, która umożliwia mieszkańcom łatwe połączenia komunikacyjne. PKS zapewnia bezpośrednie połączenia z następującymi miastami: Katowice, Częstochowa, Lublin, Radom, Chełm; sezonowo w okresie letnim: Wrocław i Ostrowiec Świętokrzyski. Przez obszar gminy Ruda Maleniecka przebiegają dwie drogi krajowe:

- ✓ Nr 74 - Piotrków - Sulejów - Kielce - Kraśnik - Lublin o znaczeniu międzyregionalnym. Jej długość na terenie gminy wynosi 25 km,
- ✓ Nr 42 - Radomsko - Przedbórz - Końskie o znaczeniu regionalnym i długości 15 km w granicach gminy oraz drogi powiatowe, których łączna długość wynosi około 43 km i drogi gminne o łącznej długości 42 km.

RYS HISTORYCZNY

Do licznych w naszym regionie miejscowości położonych nad Czarną Konecką, które były kiedyś ośrodkami przemysłu lub górnictwa, należy między innymi Ruda Maleniecka. O przemysłowym rodowodzie tej miejscowości świadczy jej nazwa, gdyż „rudami” nazywano w średniowieczu przysiółki, w których wytapiano w prymitywnych dymarkach niewielkie ilości żelaza - przeważnie na potrzeby okolicznej ludności.

Według opinii naukowców, w dawnych wiekach takie nazwy należały do najstarszych, bo sięgających czasów piastowskich. W okresie późniejszym większość nazw „ruda” została zastąpiona nazwą „kuźnica”. Każdą z takich rud, dla odróżnienia jej od innych, określano przy pomocy nazwy pobliskiej miejscowości, na terenie której powstała.

Ruda Maleniecka wzięła nazwę od Małeńca, który przez długi czas był tylko lasem obfitującym w maliny, o czym świadczy zapis z roku 1787 stwierdzający, że „jeszcze przed kilkoma latami było tam pustkowie”. Odnosnie początków i pierwotnych dziejów Rudy Malenieckiej brak jakichkolwiek wiadomości i jako wieś pojawia się wraz z Cieklińskiem we wzmiankach historycznych dopiero w drugiej połowie XVII wieku.

Zapis wymienia w tym miejscu kuźnicę żelaza pod nazwą Ruda Wyszynska. W tym czasie istniała prawdopodobnie jako przysiółek Wyszyny, a potem do początku XIX wieku była wsią pańszczyźnianą.

Do 1782 roku dziedzicem Rudy był Prażmowski, który odsprzedał swoje dobra kasztelanowi łukowskiemu - senatorowi Jackowi Jezierskiemu, który przyczynił się do rozwoju przemysłu. Jego dzieło kontynuował Tadeusz Bocheński - oficer napoleoński, który zmarł w 1849 roku. Już wtedy były to najbardziej majątne dobra, szacowane na ponad 360 tys. rubli.

W skład tych dóbr wchodziły m.in. Ruda Maleniecka (siedziba dziedzica), Maleniec, Cieklińsko, Lipa, Miedzierz, Kawęczyn, Matyniów, Świnków, Strażnica.

Przemysłowy majątek, w którym zatrudniano ponad 300 robotników cieszył się uznaniem również pod zarządem synów Bocheńskiego - Józefa i Franciszka. Ich spadkobiercą został Felicjan Jankowski (1839 - 1916). Niestety, pod koniec XIX wieku przemysł żelazny, oparty na węglu drzewnym i sile wody, nie wytrzymał

konkurencji. Wielkie piece w Kawęczynie i w Cieklińsku wygasły, zatrzymano walcownię w Rudzie Malenieckiej. Jednak produkcję w dalszym ciągu dawała walcownia i szpadlarnia w Maleńcu oraz cegielnia w Cieklińsku. Pracował również tartak i młyny. Zmniejszające się dochody Felicjan Jankowski zamierzał zrównoważyć poprzez założenie gospodarstwa rybnego. W ten sposób powstały stawy o łącznej powierzchni 350-u mórg. 8 listopada 1912 roku nastąpiło uroczyste otwarcie doświadczalnej stacji rybackiej - pierwszej tego typu w Polsce placówki naukowo-badawczej, której kierownikiem został Franciszek Staff, brat poety Leopolda Staffa.

Najstarszą miejscowością Gminy Ruda Maleniecka i powiatu koneckiego jest Lipa. Pierwsza wzmianka pisana o tej wsi pochodzi z roku 1411 i dotyczy Janusza z Lipy, świadka obecnego przy transakcji zamiany dwóch wsi, o której wspomina Roman Mirowski w książce pt. „Drewniane kościoły i dzwonnice ziemi świętokrzyskiej”.

Kościół parafialny w Lipie

Miejscowe dokumenty informują - pisze ks. Bastrzykowski - że modrzewiowy kościół w Lipie zbudowano już w roku 1129 (najstarszy kościół w obecnych granicach powiatu). Nad drzwiami kruchty jest łaciński napis: *Vetus Ecclesia structa est A. Dni 1129*. Pierwotny kościół stał 632 lata nietknięty. Świadczy o tym wizyta Konstantego Jankowskiego, wizytatora generalnego archidiecezji gnieźnieńskiej archidiaconatu Kurzelowskiego, odbyta w 1762 roku. W połowie XV wieku wymienia się sześć wiosek należących do parafii: Lipę, Jakimowice, Szkucin, Młotkowice, Wołę Wyszynską i Wyszynę. Tak wczesna lokacja Kościoła w Lipie, tylko o 9 lat późniejsza od kościoła w kasztelańskim Żarnowie w powiecie opoczyńskim, wskazuje na fakt, że już w tym czasie teren ten był dość gęsto zaludniony. Fundację kościoła w Żarnowie przypisuje się Bolesławowi Krzywoustemu. Prawdopodobnie było też tak w przypadku Lipy, odległej od Żarnowa w prostej linii o 15 km.

W połowie XV wieku dziedzicem Lipy był Piotr. Kościół pobierał dziesięcinę snopową z karczmy, od trzech zagrodników, z folwarku szlacheckiego i sołectwa. Około roku 1520 plebanem kościoła, noszącego wezwanie św. Wawrzyńca i św. Katarzyny, był Jan Bliźniński: „człowiek świecki, który utrzymywał wikariusza i ministrant” („Drewniane kościoły i dzwonnice ziemi świętokrzyskiej” - Roman Mirowski).

Z danych archeologicznych wynika, że w latach 1885 - 1887 na polach w pobliżu Lipy w gminie Ruda Maleniecka znaleziono popielnice, pieniądze rzymskie z czasów Trajana¹, narzędzia kamienne i fragmenty ceramiki.

Najstarsze miejscowości w gminie, podobnie jak w całym powiecie koneckim, lokowane były na wzgórzach lub wzniesieniach np.: Dęba, Lipa, Szkucin, Wyszyna.

Ciekawy i niepowtarzalny w nazewnictwie całego regionu świętokrzyskiego jest przykład Wyszyny (dziś Wyszyna Rudzka, Wyszyna Machorowska i Wyszyna Fałkowska). Nazwa ta pochodzi od staropolskiego słowa wisznia lub wyżnia - - wyniosłe wzgórze, miejsce wyższe, wyżej położone jak równina.

W czasach przedpiastowskich, według doskonałych analiz wybitnego archeologa, historyka i etnografa Zygmunta Glogera (1845 - 1910), Polska była jednym wielkim lasem, w którym znajdowały się tylko rozsiane pojedyncze sadyby ludzi żyjących z polowania, rybołówstwa, chowu bydła oraz zbioru miodu dzikich pszczół i owoców leśnych.

Podobnie było z pewnością na terenie obecnej gminy Ruda Maleniecka jak i całego powiatu koneckiego. Spośród drzew występowały tu odwieczne: sosny, świerki, jodły, modrzewie, dęby, brzozy, lipy, graby i buki. Rosły one w jednolitych kompleksach (dąbrowach) lub w zespołach mieszanych. Miejscowa ludność wybranym drzewom (najczęściej wiekowym dębom), nadawała wielkie znaczenie, wywodzące się jeszcze z czasów pogańskich np. dęby na uroczysku Starzyk koło Wyszyny Rudzkiej. Od tych drzew, nazwano wiele miejscowości: Dęba, Lipa, Cis.

WALORY TURYSTYCZNE I PRZYRODNICZE

Gmina Ruda Maleniecka położona jest wśród pięknych, atrakcyjnych turystycznie rozlewisk rzeki Czarnej Koneckiej. Korzystnymi elementami dla rozwoju szeroko pojmowanej turystyki są zasoby leśne oraz czyste ekologicznie wody. Można śmiało powiedzieć, że rzeka Czarna Konecka należy do najczystszych rzek w kraju. Walory turystyczne Gminy Ruda Maleniecka pozwalają w czynny sposób spędzać wolny czas w zdrowym otoczeniu. Duże kompleksy leśne zapraszają turystów na grzybobrania, a zbiorniki wodne w Maleńcu i Cieklińsku do wędkowania. Przez jej teren przebiega czerwony szlak turystyczny, wiodący do rezerwatu Diabla Góra przez miejscowości: - Cieklińsko - Ruda Maleniecka - Maleniec - Machory - - Kołonec.

Na terenie Gminy Ruda Maleniecka znajdują się następujące gospodarstwa agroturystyczne:

- ✓ Gospodarstwo Wiktora Głogowskiego - Strzęboszów. Gospodarstwo jest ogrodzone i posiada zaplecze rekreacyjne. Do dyspozycji gości jest łazienka oraz kuchnia z możliwością przygotowania przetworów z runa leśnego zebranego z pobliskich lasów.
- ✓ Gospodarstwo Agroturystyczne - Tadeusza Kowalskiego - Cis. Położone jest w pięknym otoczeniu łąk i lasu. Kuchnia wyposażona jest we wszystkie urządzenia do przygotowywania posiłków. Do dyspozycji gości jest również łazienka. W niewielkiej odległości od gospodarstwa znajduje się źródło z bardzo zdrową wodą. Do wynajęcia są dwa pokoje trzyosobowe. Istnieje możliwość wędkowania, jest również plac zabaw dla dzieci.
- ✓ W miejscowości Cieklińsko - Państwo Ewa i Krzysztof Panasiukowie

¹ Trajan-Marek Ulpiusz Trajan pochodził z Hiszpanii-panował w latach (98-117). Najdalszy zasięg terytorialny uzyskało państwo rzymskie za cesarza Trajana.

prowadzą dom, w którym do dyspozycji gości jest 4-osobowy pokój i samodzielny dom dla sześciu osób. Na terenie gospodarstwa znajdują się zarybione stawy.

- ✓ Gospodarstwo Agroturystyczne „BERKANA” w Strzęboszowie. Do dyspozycji gości jest dom z werandą z 1933 roku i siedmioma miejscami noclegowymi. Jest również kuchnia oraz łazienka. Istnieje możliwość codziennego wyżywienia albo samodzielnego przygotowywania posiłków oraz przetworów.
- ✓ Gospodarstwo agroturystyczne Marzeny i Marka Piwońskich w Lipie. Do dyspozycji gości są 2-osobowe pokoje z łazienką.
- ✓ Gospodarstwo Agroturystyczne „Świeża rybka” Stanisława Cieślińskiego w Kolonii Dęba. Położone jest na skraju lasu. Do wynajęcia są 4 pokoje 1,2,3,4-osobowe z łazienką i kuchnią.
- ✓ Przy drodze krajowej nr 74 w Koliszowach znajduje się stacja paliw z motelem oraz restauracją. W motelu jest 10 pokoi 2-osobowych z osobnymi łazienkami. Pokoje posiadają telewizor i radio. W cenę noclegu (100 zł) wliczone jest śniadanie. Motel dysponuje dużą salą restauracyjną oraz bogatym menu.

Lasy stanowią około 55% powierzchni gminy, co w połączeniu z dużą ilością czystych zbiorników wodnych oraz rzeką stwarza doskonały mikroklimat, a zarazem wspaniałe warunki dla rozwoju turystyki i alternatywnej dla rolnictwa agroturystyki. Cały obszar gminy znajduje się w zasięgu działania Nadleśnictwa Ruda Maleniecka, którego siedziba znajduje się w Rudzie Malenieckiej. Powierzchnia Lasów Państwowych, które znajdują się na terenie gminy wynosi 4188 ha, natomiast lasów nie stanowiących własności Skarbu Państwa - 1834 ha.

Na przeważającym obszarze lasów dominują siedliska borów sosnowych, a w zagłębieniach terenowych występują łągi, bory wilgotne i bagienne oraz torfowiska. Przeważają takie gatunki drzew jak: sosna, świerk, brzoza, modrzew, dąb szypułkowy, buk, grab, klon, jesion. W świecie zwierząt na uwagę zasługują: łosie, jelenie, dziki. W lasach prowadzą działalność myśliwską koła łowieckie, które oprócz okresowego odłowu zwierzyny chorej i słabej, zajmują się również dokarmianiem zwierząt w okresie zimowym.

Na terenie gminy Ruda Maleniecka występują również obiekty objęte ochroną prawną:

- ✓ rezerwat przyrody nieożywionej „Piekiełko Szkuckie”, utworzony w 1995 roku. Zlokalizowany jest on w szczytowej partii niewysokiego wzgórza, którego grzbiet zwieńczony jest szeregiem naturalnych skałek zbudowanych ze zlepieńców. Obszar rezerwatu porośnięty jest drzewostanem mieszanym, w którym przeważającą rolę odgrywa sosna,
- ✓ odsłonięcie geologiczne w Szkucinie,
- ✓ pomnik przyrody - dąb szypułkowy w Rudzie Malenieckiej,
- ✓ pomnik przyrody - dąb szypułkowy w Lipie.

W Rudzie Malenieckiej znajduje się również, objęty prawną ochroną konserwatorską, park podworski, który pełni ważną rolę krajobrazową, podnosząc jego wartości estetyczne. Obszar Gminy Ruda Maleniecka położony jest w zlewni rzeki Czarna Konecka - prawego dopływu rzeki Pilicy. Koryto rzeki w znacznej części zostało uregulowane. Od lat energia rzeki wykorzystywana była do napędzania maszyn i urządzeń w licznych zakładach przemysłowych, a obecnie jest zamieniana na energię elektryczną. W tym celu gmina Ruda Maleniecka w latach 1992-1994 wybudowała 3 elektrownie wodne.

Na terenie gminy zlokalizowanych jest szereg stawów rybnych. Aktualnie kilka gospodarstw prowadzi hodowlę ryb w stawach o łącznej powierzchni 315 ha. Głównym celem działalności jest prowadzenie produkcji rybackiej w pełnym cyklu oraz sprzedaż hurtowa i detaliczna ryb. Gospodarstwa rybackie oprócz karpia wprowadziły do hodowli takie gatunki ryb jak: szczupak, sandacz, sum, jaź, lin, karaś, poszukiwanych zarówno na rynku krajowym przez konsumentów i producentów, Polski Związek Wędkarski, jak też importerów z krajów Unii Europejskiej.

Na obszarze stawów rybnych wzdłuż rzeki Czarnej Koneckiej można spotkać błotniaka stawowego, żurawia, bociana czarnego, zielonkę, perkoza dwuczubego i rdzawoszyjnego, rybołowa, kormorana, czapłę białą, a prawdziwym rarytasem dla miłośników ptaków może być spotkanie z orłem bielikiem. Ekstensywnie użytkowane łąki w okolicach Maleńca, to najlepiej zachowane tego typu siedliska w dolinie Czarnej Koneckiej. Tylko tutaj znajdują się stanowiska kilku rzadkich gatunków ptaków: rycyka, krwawodzioba i kulika wielkiego. Rzeki i zbiorniki wodne cechuje bogactwo i różnorodność form życia. Mają tu swoje siedliska wydry i bobry, mozolnie budujące swoje żeremia. Miejsca zajęte przez bobry łatwo rozpoznać po nadgryzionych pniach drzew i tamach piętrzących mniejsze ciekły wodne.

W pobliskich olsach można spotkać rzadkie gatunki roślin: wawrzyńka wilczełyko, widłaka wronca a na sąsiadujących z nimi łąkach kosaćca syberyjskiego. Potwierdzeniem czystości wód jest obecność raka szlachetnego, a także przepięknych okazów okoni i płoci. Występują również sandacze, szczupaki, kielbie, karpie, ukleje, sumiki karłowate i różanki. Starostwo Powiatowe, co roku jesienią, organizuje w Maleńcu, „**Święto Hodowców Ryb i Wędkarzy - Konecka Ryba**”.

Ceremonia ułaskawienia karpia, podczas „Święta Hodowców Ryb i Wędkarzy-Konecka Ryba”

Jest to przedsięwzięcie, które sprzyja budowaniu więzi lokalnych, pobudzaniu aktywności mieszkańców i promuje wszystko to, co stanowi o niepowtarzalności regionu. Święto Hodowców Ryb i Wędkarzy to miejsce spotkania środowisk naukowo-badawczych, akademickich, hodowców ryb z terenu gminy i powiatu, a także spoza regionu oraz ogólnopolskich organizacji rybackich, mających na celu popularyzację rybactwa stawowego i przybliżenie społeczności lokalnej dorobku hodowców.

DZIEDZICTWO KULTUROWE - ZABYTKI

Maleniec - wieś leżąca przy starej szosie Łódź - Kielce nad rzeką Czarną Konecką, która była źródłem energii dla wybudowanych dawniej nad jej brzegami zakładów przemysłowych. Tutaj znajduje się unikatowy w Europie zabytek techniki z zachowanym pełnym cyklem technologicznym - walcowania blach, z których wytwarzano łopaty i szpadle - niesłusznie nazwany zakładem staszycowskim.

Wnętrze zabytkowej walcowni z XIX w. w Malenecu
(Zabytkowy Zakład Hutniczy)

W roku 1784 Jacek Jezierski, kasztelan łukowski, założył tu zakład składający się z tartaku, drutarni i fryszerni z 11 młotami. Surówki do zakładu metalurgicznego dostarczał wielki piec w Kawęczynie, a rudę dowożono z miejscowości: Machory, Kołoniec i Ruda Maleniecka. Kuźnica tutejsza wytwarzała m.in. stalowe odkuwki na lufy do słynnych sztucerów, produkowanych w królewskich manufakturach w Kozienicach. Pięćdziesiąt pięć lat później dokonano modernizacji zakładu, budując walcownię, młotownię i topornię.

W połowie XIX stulecia zainstalowano 15 gwoździarek do produkcji gwoździ ciętych z blachy. Pracowało tu wówczas 80 robotników. Wkrótce ponownie zmodernizowano fabrykę i podjęto produkcję łopat, szpadli i okuć budowlanych. Do poruszania urządzeń zakładu służyły dwa koła wodne, napędzające system pasów transmisyjnych, uruchamiających następnie prasy, gwoździarki, nożyce, młoty i miechy pieca grzewczego.

Do produkcji łopat i gwoździ używano zużytych obręczy kół od wagonów kolejowych. Kiedy w roku 1939 zamontowano silnik elektryczny do napędu maszyn, zatrudnienie wzrosło do 250 osób. W 1950 roku zaprzestano produkcji gwoździ, a 17 lat później zakład zamknięto, produkcję przenosząc do nowego obiektu.

Od 1970 roku zakładem opiekują się studenci Politechniki Śląskiej. W 2004 roku Samorząd Powiatu Koneckiego zakupił zabytkowy zakład. Gdyby nie tabliczki przy prasach, gwoździarkach i innych urządzeniach, wydawać by się mogło, że robotnicy tylko na chwilę oddalili się od maszyn, by posilić się i odpocząć. Jest to po prostu „żywe” muzeum.

Machory - położona nad Czarną wieś ma bogate tradycje przemysłowe. Jej nazwa należy do rodowych, które pierwotnie oznaczały członków jednego rodu, zamieszkałego w danej osadzie. W 1510 roku wymieniona jest kuźnica wodna, w drugiej połowie XVIII wieku wielki piec, w XIX wieku kopalnia rudy żelaza. Wielki piec czynny był do 1880 roku. Obecnie można zobaczyć pozostałości byłej fabryki kafla i tektury, której właścicielem był Ludwik Bayer. Uruchomienie fabryki nastąpiło w 1898 roku i szybko stała się ona jednym z najprężniejszych zakładów tego typu w całym zaborze rosyjskim. Pierwsze kafle piecowe, jakie produkowano w Machorach, były nadzwyczaj piękne i pokrywane licznymi zdobami. Wspaniałe okazy, charakteryzujące się nawet całymi scenami rodzajowymi i historycznymi, wytwarzano z miejscowej gliny i marglu, sprowadzanego z różnych stron Polski. Na przełomie XIX i XX wieku, zakłady ceramiczne w Machorach zatrudniały około 200 osób i posiadały własne składy sprzedaży w Warszawie, Łodzi, Petersburgu, Moskwie i Odessie. Mało tego, przy budowie transsyberyjskiej linii kolejowej, łączącej Moskwę z Dalekim Wschodem, piece stawiane na wszystkich stacjach, aż do Władywostoku, były obudowane kaflami z kaflarni machorskiej.

Zespół Kaflarni i Papierni w Machorach

Ormanicha.

Mapka szlaku do „Uroczyska Ormanicha”

W leśnictwie Szkucin na uroczysku Ormanicha znajduje się pomnik poświęcony powstańcom styczniowym z 1863 roku (ufundowany przez Wandę i Władysława Jankowskich - dziedziców Rudy Malenieckiej w roku 1918).

Uroczysko Ormanicha koło Szkucina. Pomnik powstańców 1863 r.

Uroczysko Ormanicha koło Szkucina. Pamiątkowy Głaz ufundowany przez leśników z Nadleśnictwa Ruda Maleniecka w 2000 r.

Atrakcją turystyczną stanowi również rezerwat przyrody „Piekło” w Szkucinie oraz gład narzutowy w Lipie.

Kościół parafialny p.w. św. Wawrzyńca w Lipie. Usytuowany jest on w centralnej części wsi. Pierwszy kościół modrzewiowy wybudowano już w roku 1129. Około roku 1636 dziedzic Bartłomiej Ruszeński i pleban Wawrzyniec Tadajewski dobudowali do drewnianego Kościoła murowaną kaplicę Matki Boskiej Różańcowej. Ksiądz Wiśniewski pisze: „Kościół stał lat 632 nietknięty - do tak

smutnego doszedł stanu, że już w żaden sposób nie mógł być naprawiony” - („Dekanat Konecki” - ks. Jan Wiśniewski).

W roku 1761 dziedzic Ignacy Strzębosz, na mocy pozwolenia uzyskanego od prymasa Łubieńskiego, przystąpił do budowy nowego, także drewnianego kościoła, dostawiając go do XVII-wiecznej murowanej kaplicy. Konsekracji dokonano w roku 1764. Budynek postawiono na planie prostokąta, przebudowywano dwukrotnie w latach 1831 i 1875. Kolejny remont miał miejsce w roku 1882. Dokonano wtedy wymiany gontowego pokrycia, w roku 1890 ogrodzono cmentarz. Po ostatniej wojnie dwukrotnie prowadzono prace w roku 1961 i 1974.

Kościół składa się z prostokątnej nawy i wydłużonego, trójbocznie zamkniętego prezbiterium, przy którym od północy dobudowana jest zakrystia, a przy nawie dwie kruchty, od zachodu i północy. Murowana kaplica z wąskim, niższym przedścionkiem, od wschodu przylega do południowej ściany kościoła. Kaplica, nawa i prezbiterium mają tę samą wysokość do poziomu okapu. Nakrywają je dwuspadowe dachy, nad prezbiterium dach zakończony jest trójpołaciowo.

Kościół ma konstrukcję zrębową z drewna modrzewiowego, wzmocniana lisicami. Elewacje pokryte są szalunkami z desek na „styk”, zwieńczone gzymsem pod okapowym. Nad pokrytymi blachą dachami wznosi się smukła wieżyczka sygnaturki z arkadową latarnią, nakrytą cebulastym hełmem.

Murowana kaplica w Rudzie Malenieckiej

Wybudował ją w 1848 roku Tadeusz Bocheński, dziedzic Rudy Malenieckiej. Kaplica ma ołtarz z obrazem Zwiastowania Najświętszej Maryi Panny, wyżej św. Tadeusz. Kaplica wybudowana z ciosów kamiennych, wewnątrz stiukowa, jest pięknie sklepią, chór ma żelazny, a posadzkę marmurową.

Kaplica z 1848 r. w tle kościół parafialny z 1982 r.
w Rudzie Malenieckiej

Ciekawostka literacka.

W maju 1894 roku, laureat Nagrody Nobla Władysław Reymont odbył pieszą pielgrzymkę na Jasną Górę w Częstochowie. W sposób bardzo barwny opisał te miejscowości, które mijał m.in. Maleniec, Machory, Kołonic. Przed wydaniem książkowym, „Pielgrzymka do Jasnej Góry” drukowana była

w odcinkach w „Tygodniku Ilustrowanym”. Opisana przez Reymonta pielgrzymka warszawska odbyła się w setną rocznicę Insurekcji Kościuszkowskiej, czyli w roku 1894. Oto jej fragment: „*Koło Kolońca kraj jeszcze dziksz, góry tylko zamykają horyzont, mało pól uprawnych, tylko lasy, zarośla, topiele i łąki niskie, pełne łozin i olch, a coraz to wody wielkie, stare szyby górnicze, zapadłe i zatopione, drogi wysypane szlaką ostrą, jak szkło.*

W jakiejś miejscowości, której nazwy nie pamiętam, widzimy coś w rodzaju młyna, tylko zamiast kamieni i zboża olbrzymie młoty, poruszone wodą, przekuwają sztaby surowca rozpalonego. Przed nami z zieleni drzew ostro rysują się wysokie kominy hut.

Potem droga już biegnie rodzajem grobli, wyniesionej nieco nad poziom; z lewej strony topiel pełna drzew, sitowia, trzciny i wody pokrytej rdzą zieloną, a z prawej łąki, przetrnięte siecią rowów, obrosłych olszyną i poza tym góry i lasy. Dzikosć surowa pięknem jakimś pierwotnym, kipiąca głosami dzikiego ptactwa i szumem tych wód rozlanych szeroko.

Odpoczywamy w Kolońcu w górniczej osadzie”.

INSTYTUCJE I URZĘDY, NIEZBĘDNE ADRESY

- ☞ Urząd Gminy w Rudzie Malenieckiej,
tel./faks: (041) 373-15-36, 373-15-89, 373-15-26
- ☞ Urząd Pocztowy w Rudzie Malenieckiej,
tel. (041) 373-15-90
- ☞ Bank Spółdzielczy w Przedborzu Oddział w Rudzie Malenieckiej,
tel. (041) 373-15-32
- ☞ Nadleśnictwo Ruda Maleniecka,
tel. (041) 373-15-95
- ☞ Gospodarstwo Rybackie w Rudzie Malenieckiej,
tel. (041) 373-15-93
- ☞ Parafia Rzymskokatolicka w Lipie,
tel. (041) 373-30-04
- ☞ Parafia Rzymskokatolicka w Rudzie Malenieckiej,
tel. (041) 373-15-14
- ☞ Parafia Rzymskokatolicka w Machorach,
tel. (041) 373-11-82
- ☞ Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej,
tel. (041) 373-15-94
- ☞ Świetlica Środowiskowa, tel. (041) 373-12-23
- ☞ Zabytkowy Zakład Hutniczy w Małcu,
tel. (041) 373-11-42

Borowiki

